

Meddelande om de af lif försäkrings-aktiebolaget Thule till dess tjänstemän ...

Palme, Sven,

54 Q Br. Thule

National Library
of Sweden

SEPARATTRYCK UR
FÖRSÄKRINGSFÖRENINGENS
TIDSKRIFT

Försäkrings
Bolag
Lifförsäkrings
b

MEDDELANDE

af

Direktör SVEN PALME

om de af Lifförsäkrings-Aktiebolaget Thule till dess tjänstemän
utbetalade dyrtidstilläggen äfvensom rörande de för
pensionering af bolagets tjänstemän och dessas
änkor stadgade grunderna

STOCKHOLM 1900

KÖERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Meddelande

af

Direktör Sven Palme

om de af Lifförsäkrings-Aktiebolaget Thule till dess tjänstemän utbetalade dyrtids-
tilläggen äfvensom rörande de för pensionering af bolagets tjänstemän
och dessas änkor stadgade grunderna.

Det är ett af enhvar känt och erkänt faktum, att för närvarande en högst väsentlig prisstegring gör sig gällande i fråga om såväl de egentliga, oundgängliga lefnadskostnaderna som de flesta öfriga utgifter, hvilka för en familjs eller en ensam individs lif äro erforderliga.

Jag torde här icke behöfva ingå i några detaljer vare sig för att bevisa detta eller för att härleda de orsaker, som ligga till grund för detta sakförhållande. Jag vill blott erinra, hurusom den utredning, som under sistlidna September månad afgafs vid tjänstemannamötet på Hôtel Phoenix, visar en genomsnittshöjning i lefnadskostnaderna af 25 %, räknadt från år 1879, hvilket år kan anses såsom ett tämligen dyrt år. Än större blir gifvetvis höjningen, om man jämför nu rådande pris med dem, som för ett färre antal år sedan gällde.

Då trycket af denna prisstegring är kännbart i all synnerhet för löntagare och i allmänhet personer, hvilka endast hafva en begränsad inkomst, har inom flera såväl enskilda som offentliga verk och inrättningar yppat sig en rörelse för att söka åvägabringa löneförhöjningar, dyrtidstillägg eller i allmänhet åtgärder för uppvägandet af den ofvannämnda faktiska prisstegringen. Kommittéer verka inom olika verk. Petitioner hafva på några ställen inlämnats. Åtskilliga banker och andra bolag hafva redan medgifvit sina tjänstemän, i större eller mindre utsträckning, löneförhöjningar eller gratifikation. Så ock Stockholms stad rörande dess tjänstemän. Hvad statens ämbets- och tjänstemän beträffar, så pågå som bekant utredningar rörande dyrtidstillägg, hvarom sannolikt kungliga propositioner komma att till nu sammanträdande riksdag afgifvas.

Frågan är således hvad man kallar brännande. Den är, med fäst afseende på de alltjämt stigande prisförhållandena, af den natur, att den ej kan afvisas. Det gäller blott att få en rättvis och tillfredsställande lösning. Det gäller att tillse, att eventuella dyrtidstillägg bestämmas efter grunder, som äro så rättvisa som möjligt.

Därvid gäller det till en början att bestämma naturen af detta tillägg. Skall det vara tillfälligt för en gång, eller skall det bestämmas såsom en fast lönetillökning?

Om den konstaterade prisstegringen skall blifva af lång varaktighet, eller om inom kortare tid mera normala förhållanden i detta afseende åter skola inträda, därom är gifvetvis ännu omöjligt att döma. Att en reaktion gent emot de nuvarande prisen förr eller senare skall inträda, synes emellertid själfallet, om man än icke af föregående erfarenheter kan draga några bestämda slutsatser rörande storleken af den framtida eventuella prissänkningen.

Att nu på grund af en helt visst tillfällig stegring utan vidare besluta bestående löneförhöjningar synes mig hvarken för den enskilde eller — ännu mindre — för stat och kommun vara tillrådligt, om man än i närvarande ögonblick på vissa håll därom vill framkasta tankar.

De osäkra tiderna och sannolikheten för, att åter en prissänkning inom öfverskådlig tid skall ega rum, bjuda sålunda, att eventuella dyrtidstillägg bestämmas i form af *tillfälliga gratifikationer*.

Att åter afgöra, på hvad sätt och till hvad belopp ett dylikt tillfälligt dyrtidstillägg bör utgå, är ingalunda lätt. Om den konstaterade prisstegringen är allmän och likartad, betyder densamma, i stort sedt, ingenting annat än en direkt sänkning af penningvärdet, och i så fall kan dyrtidstillägget omedelbart uttryckas i vissa procent af lönen. Är det åter så, att prisstegringen är olika på olika utgiftsposter, på vissa hög, på andra måhända ingen, så måste en undersökning föregå, innan dyrtidstillägget ur ofvannämnda hänsyn kan bestämmas.

Tager man i betraktande å ena sidan de hufvudposter, som pläga förekomma i budgeten för ett vanligt hushåll bland våra ämbets- och tjänstemän samt privata löntagare, och å andra sidan de förhöjningar, som några bland de senaste utredningarne lämnat vid handen, kunna, hvad Stockholm beträffar, följande ungefärliga höjningar anses framgå ur en under vissa förutsättningar gjord undersökning:

1) egentliga hushållsutgifter	25—30 %
2) hyra	20 »
3) löner, tillfällig hjälp m. m.	15—20 »
4) värme och lyse	30—40 »

- 5) kläder en mindre höjning
 6) skatt och försäkringingen »
 7) läkare, medicin, undervisning » »
 8) nöjen, resor, välgörenhet, gåfvor och diverse obestämdt.

Granskas ofvan upptagna utgiftsposter, finner man, att det egentligen är posterna 1—4, som undergått väsentligare förhöjning, medan femte postens mindre väsentliga förhöjning för denna undersökning icke torde hafva synnerligen stor betydelse.

Åttonde punkten är kanske mera än någon annan den, som, under för öfrigt snarlika förhållanden, utgör mätaren på de mera lyckliga omständigheter, i hvilka exempelvis uppflyttning i en högre lönegrad försätter en löntagare. Denna post innefattar därför också just de utgifter, som bilda, så att säga, den kontraktionslatitud, på hvilken löntagaren vid inträffade svårigheter kan »draga», och kontraktionsmöjligheten är i detta afseende helt naturligt större hos de större inkomsttagarne.

För här afsedt ändamål är det i hvarje afseende tillräckligt att taga posterna 1—4 i betraktande.

Om man, med tillämpning af ifrågavarande förhöjningar å de nödvändiga utgiftsposterna samt under vissa antaganden beträffande olika löntagares lefnadsförhållanden och lefnadssätt, undersöker ökningen i lefnadskostnad, finner man för olika lönegrader:

Lön.	Stegring rörande oundgängliga utgifter.	Stegringen i procent af lönen.
3,000	515	17,2 %
4,000	523	13,1 %
5,000	600	12,0 %
6,000	670	11,2 %

Af ofvan upptagna sammanställning, hvilken visserligen icke kan tillmätas absolut riktighet, men som dock bör hafva ett visst relativt värde, framgår, att ju lägre lönen inom ofvan upptagna gränser är, desto mera trycka de nu rådande höga prisen på resp. löntagare. Detta resultat är redan a priori naturligt, ity att inom vissa gränser de till lifvets nödortft oundgängliga behofven icke kunna anses vara väsentligen större för en högre än för en lägre inkomsttagare.

Då därtill kommer, hvad ofvan anförts rörande de större inkomsttagarnes större möjlighet af inskränkning, kan såsom en slutsats häraf uppställas den regeln, att ett eventuellt dyrtidstillägg bör utgå *degressivt* i förhållande till lönen.

Att därvid finna den rätta degressionen eller den skala, efter hvilken ett dyrtidstillägg, i procent af lönen räknadt, rättvisligen bör sjunka, är ingalunda lätt. Man skulle, genom att enligt ofvan antydda grunder göra undersökningar rörande ett stort antal faktiska fall, kunna komma till ett resultat. Men dels skulle denna metod vara i hög grad omständlig och besvärlig, dels skulle den, det oaktadt, lämna ett endast relativt riktigt resultat.

En eller annan form af, enligt mera teoretiska grunder fastställd, fallande tilläggsprocent är tvifvelsutän för det ifrågavarande ändamålet af fullt tillräcklig noggrannhet. Men att därvid utan vidare fastslå vissa procent för vissa löneklasser, högre procent för lägre lön, leder icke till ett lämpligt resultat utan medför språng och ojämnheter i tillämpningen. En verkligt lämplig metod måste leda till ett fullkomligt jämt fallande af procenten.

I sådant afseende synes mig den metod för dyrtidstilläggens bestämmande, som antagits af lifförsäkringsaktiebolaget Thule, vara värd uppmärksamhet.

Jag vill därför tillåta mig att, till tjänst för dem, som hafva att taga dessa frågor i öfvervägande, meddela de grunder, som af ifrågavarande bolag blifvit fastställda.

Vid bestämmandet af dyrtidstilläggen i Thule har man utgått från, icke lönerna, men *pensionerna*, sådana dessa skulle te sig, om resp. tjänstemän i närvarande ögonblick vore pensionsberättigade. Det kan därför vara af intresse att här meddela grunderna för Thules pensionsreglemente.

* * *

Vid bolagsstämma den 5 April 1898 beslöts, att »rätt till pension tillkommer... hvar och en af Thules kontorspersonal efter 30 års oförvitlig tjänstgöring, dock tidigast vid 60 års ålder för män och vid 55 års ålder för kvinnor».¹

Då bolagsstämman var öfvertygad om det rättvisa däri, att pensionsprocenten borde falla i visst förhållande till den stigande lönen, så att tjänstemän i högre lönegrad finge sin pension beräknad efter en lägre pensionsprocent, dock så att alltid pensionens absoluta belopp alltjämt växte, så fastställdes för pensionens beräkning följande formel:

$$P = \left(100 - \frac{1}{2} \sqrt{L}\right) \frac{L}{100}$$

där P = pensionen och L = lönen.

¹ Anm. »För änkepensionering hafva tjänstemännen att själfva genom försäkring sörga, därvid likväl endast nettopremier skola erläggas. Styrelsen eger att för sådan försäkring medgifva befrielse från premier till så stor del af försäkringen, som må anses kunna motsvara en öfverlefvelseänta om vid pass 12,5 % af lönen.»

Formeln är ingalunda så invecklad i tillämpningen, som den för en och annan kan te sig på papperet, hvilket framgår af följande exempel:

L	\sqrt{L}	$\frac{1}{2} \sqrt{L}$	$100 - \frac{1}{2} \sqrt{L}$ = P %	P
900	30	15	85	765
1,600	40	20	80	1,280
2,500	50	25	75	1,875
3,600	60	30	70	2,520
4,900	70	35	65	3,185
6,400	80	40	60	3,840

På samma sätt beräknas exempelvis, att pensionen vid

2,000 kronors lön	utgör	1,553 kronor
3,000	»	»
4,000	»	»
5,000	»	»
6,000	»	»
7,000	»	»

Då det gällde att bestämma beräkningssättet af det dyrtidstillägg, som Thules styrelse fann rättvist, så utgick styrelsen från den åskådning jag förut framhållit angående dyrtidstilläggets degressiva förhållande till lönen. Den lämpliga degressionsnormen ansåg sig styrelsen hafva funnit i de fallande pensionsprocenttalen.

Då nu ett flertal verk och inrättningar bestämt sig för dyrtidstillägg, utgående med 10 % af resp. löner, och då en beräkning gaf vid handen att, i klumpsumma taget, 10 % på samtliga löner ungefär motsvarar 15 % å summan af pensionsbeloppen, så beslöt styrelsen, att tjänstemännen den 1 December 1899 skulle utfå dyrtidstillägg, för år 1899 räknadt, enhvar till ett belopp, motsvarande 15 % å det pensionsbelopp, som han skulle utfå, om han i närvarande stund vore pensionsberättigad.

Jag har med nöje efterkommit sekreterarens till mig gjorda framställning att göra dessa meddelanden, och, jag har gjort det så mycket hellre, som jag gärna önskar gifva vidsträcktare spridning åt en efter mitt förmenande riktig och lämplig metod för beräkning af pensionsbeloppets storlek.

